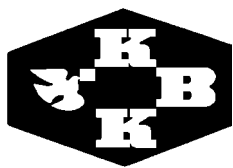

KISGRAFIKA

55. évfolyam. Megjelenik egy évben négyszer.

Kiadja a „Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület”

Postacím: 2045 Törökbálint, Bartók Béla u. 2., internetcím: www.kisgrafika.hu

Szerkesztőbizottság: dr. Arató Antal, Ürmös Péter, Vasné dr. Tóth Kornélia

Felelős kiadó: Antalné Tari Zsuzsanna ügyvezető; e-mail: titkar@kisgrafika.hu

Balajti Károly számítógépes grafikája, CAD, op. 571 (2016), 95×70

T A R T A L O M

Vasné dr. Tóth Kornélia: Brittrich Erzsébet kisgrafikai világa

Rácz Mária: Kiegészítés Kopasz Márta alkotásjegyzékéhez

dr. Zenei József: Emléktáblát avattak Kopasz Márta szülőházán

Vasné dr. Tóth Kornélia: Jelencsik Sándor. Híres gyűjtők könyvjegyei az OSZK-ban

Vasné dr. Tóth Kornélia: Az ex libris 100 éve

Horváth Hermina: Elhunyt Oswin Volkamer (1930-2016)

HÍREK – LAPSZEMLE – KÖNYVESPOLC – EGYESÜLETI HÍREK

2016/4

BRITTIICH ERZSÉBET KISGRAFIKAI VILÁGA, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL AZ EX LIBRISEKRE

(Elhangzott 2016. június 29-én
a Budapest-Fasori Evangélikus Egyházközség
gyülekezeti termében rendezett kiállításon.)

Szeretettel köszöntök mindenkit Brittich Erzsébet linó-leummetszet kiállításán! A grafikusművész Simonyifalván született 1953-ban, jelenleg Aradon él. Sokoldalú művész: képzőművész, költő, író egy személyben. A nagyváradi óvónőképző után elvégezte a Művészeti Népiskolát Aradon, majd a Szegedi Tudományegyetemen rajztanári képesítést szerzett. 2011-től a Romániai Képzőművészek Szövetségének tagja. Irodalmi vonalon az aradi Tóth Árpád Irodalmi Körnek és az Aradi Kölcsey Egyesületnek tevékeny részese. Utóbbtól munkássága elismerésül 2012-ben Kölcsey-díjat kapott.

Az irodalmi vonulat jegyében verseket, elbeszéléseket, monográfiákat, cikkeket, esszéket ír, románból fordít verseket. Főbb kötetei: Erdélyi motívumok Miklós János grafikáiban, Seregély az almafán (versek, 2014). Fordította Ovidiu Vasilescu versesköteteit, a Rezonante cosmice – Koszmikus rezonanciák, és a Sfintii pe rug – Szentek a máglyán címűeket.

Brittich Erzsébet sokoldalú képzőművész: fest, bronzplaketteket készít, újabban pedig tűzzománcképeket is alkot, sőt fafaragással – díszkapu-, kopjafafaragással – is foglalkozik. Ebbe

a változatos sorba illeszkednek a kisgrafikai alkotások, az ex librisek. Mindezekig 28 egyéni kiállítása volt, ezek helyszínei: Simonyifalva, Köröskisjenő, Arad, Menyháza, Fazekasvarsánd, Déva stb. Több mint 40 nemzetközi tárlaton vett részt (Románia, Magyarország, Lengyelország, Németország, Spanyolország, Finnország, Kína, Oroszország területén), ennek kb. egyharmada volt ex libris verseny.

Jelen tárlaton alkotói világának három vonulata, a templomábrázolások, a szülőföld mint téma és az ex librisek műfaja kerül bemutatásra.

Kezdjük a templomábrázolásokkal! Aradon az evangélikus-lutheránus Vörös templom már többször adott otthont Brittich Erzsébet egyéni képzőművészeti kiállításainak. Erzsébet evangélikus vallású, 1999 óta tagja az aradi közösségnek. Az aradi evangélikus templomról írta a szakdolgozatát, a templomról készített metszete e kiállításon is bemutatásra kerül. A tárlaton az evangélikus mellett református és katoli-

kus templomok is láthatók, jelezve a hit, az Isten háza egyetemességét. Aradi vonatkozású még: az aradi vártemplom, a római katolikus minorita templom és az egykori Szt. Flórián kápolna. Utóbbit egyetlen éjszaka alatt tüntette el a kommunista rezsim. Oltalmazd Aradot! – hirdeti a grafika képaláírása. A továbbiakban az erdőhegyi református, a fazekasvarsándi evangélikus, a zerindi baptista, a tenkei református templom alkotta sorban különleges helyet foglal el az alkotó szülőfaluja, Simonyifalva plébániatemploma – mely 100 éves fennállása alkalmából 2014-ben nyert megörökítést –, és az itteni evangélikus templom. A tamáshidai romtemplom az Árpád-kort idézi. Kiemelhetném még Máriaradnát, a magyar Mária-kegyhelyek egyikét, melynek ferences temploma híres búcsújáró hely; a metszet egy régi képeslap alapján készült. A szentleányi és arad-gáji református templom megörökítésére a grafikus megrendelést kapott. A romániai mellett magyaror-

szági helyszínekkel is találkozhatunk: a jelen kiállítással összefüggésben a budapest-fasori evangélikus templom 2016-os ábrázolása mellett látható még a zuglói evangélikus templom.

A helyszíni szemle, az épületek több napszakban és több szögből való fotózása, vázlatrajz készítése jelentették az előmunkálatokat – vallja a grafikus –, utána következett a metszés.

Brittich Erzsébet templomábrázolásait áthatja a mindenható tisztelete és imádata, a magasba szökő tornyok a földtől való elszakadás vágyát fogalmazzák meg a grafika nyelvén. Ahogy ezt a képzőművész-költő Emeld az égre c. epigrammája is kifejezi:

„a tócsában nézed mint szalad a felleg
hát emeld már végre az égre szemed”.

A második egység, a szülőföld téma idilli húrokat penget meg a képzőművész-költő lelkében. 1986-os első egyéni kiállítására metszett egy kis linómetszet tájképet. Fél év múlva készült a második, a Téli táj varjakkal, amellyel országos I. díjat nyert 1987-ben. A Tóparti házakat országos II. díjjal jutalmazták 1989-ben. A gra-

fikákban kifejeződő életérzést talán költészete szólaltatja meg legkifejezöbben; a Tél című versből idézek:

„út szélén két sor fa / mind csupa zúzmará / csikorgó havas
út / gyémántos alagút / ágak közt cinege / felröppen s pereg le
/ nyomában a porhó / nyakunkba szitaló”.

A Panaszkodó madarak c. versből:

„a szél hideg / tócsák vize / már keményre befagyott / sok-
sok ezer / kis hópihe / játékosan kavarog”.

A harmadik nagyobb, bemutatásra kerülő egység az ex librisek (könyvjegyek) világa. Brittich Erzsébet első találkozása az ex libriszel Nagyváradon az óvónőképzőben volt, ahol osztályfőnöke, Varga Mária rajztanárnő ex librist is tervezett velük. Amikor betegség miatt a tanárnőt Mottl Román Pál grafikus, ex libris készítő helyettesítette, Mottl több munkáját, nyomódúcokat is bevitt az órákra. Nagy hatással volt ez a diákokra.

Brittich Erzsébet linómetszete, X3/2 (2013), 110×82

Brittich Erzsébet ex librisei – hasonlóan eddig bemutatott alkotásaihoz – linómetszéssel készülnek, változatos tematikában. A motívumkincsben fő szerepet kap az irodalmi-történelmi, a vallási és a népies vonulat. Ezen belül megfigyelhető a kötődés a magyar hagyományokhoz, a magyar történelmi személyiségekhez, az épített örökséghez, az egyetemes kultúrtörténetben pedig a reformációhoz, a művészeti élet nagy alakjaihoz.

Brittich Erzsébet ex librisei egy részét hazai megrendelők, hozzá közelállók részére készítette, nemegyszer ajándék gyanánt. Első ex librisének megrendelője *Pávai Gyula* tanár, az Aradi Kölcsey Egyesület akkori elnöke volt. „Meg tudja csinálni!” – mondta Erzsébetnek, mert látta az aradi minorita templomról készített metszetét. Az ő kérése volt a fenyőábrázolás. Erzsébet barátnője, *Deák Rozália-Matild* tanárnő több ex libris címzettje, a zerindi csodaszarvas legendája és más témák szólnak neki és családjának. Több ex libris készült *Szabó Péter* aradi származású költő részére, aki Brittich Erzsébet: *Seregély az almafán* (2014) c. kötetét válogatta és szerkesztette, és akinek *Kitárnám ablakom* című verseskötetét Erzsébet mutatta be 2015-ben. Mivel *Szabó Péter* nagy madárbarát, ex librisein is ez a vezérmotívum. *Farkas László*, a Corvin Kiadó nyomdájának igazgatója ex librisén stílusos Gutenberg és a könyvnyomtatás ábrázolása. Találhatunk meseillusztrációt is a *Vándor Várhegyi Ibolya* dévai meseíró és illusztrátor részére metszett ex librisen.

Bágyoni Balogh Csaba dévai költő, író, Erzsébet közeli barátja emlékét a költőnő versei mellett címeres ex librisé idézi. A családi címet ábrázolja *Csiktaplócza Lázár* *Eöry László* ex librisé 2007-ből, mely megrendelésre készült. Brittich Erzsébet a címerpajzsot 2009-ben ráfaragta a Lázárkastély udvarán felállított kopjafára, melyet – apjuk utolsó kívánságaként – a restitúció emlékére állítottak Lázár László lányai. A Kós Károlyt ábrázoló könyvjegye *Bágyoni Balogh Géza* részére készült – mivel ő jó barátságban állt Kós Károly egyik fiával, Kós András szobrászsal –, egy nyomat a Kós családba is eljutott. *Berecz Gábor* mérnök, a Kölcsey Egyesület titkára történelmi tárgyú ex librist rendelt 2008-ban. A reneszánsz év, Mátyás trónra lépésének 550. évfordulójára emlékezve Mátyás király alakja került az ex librisre. Egy kisgrafika in memoriam lapként állít emléket *Ioan Slavici* (1848–1925) román írónak. *Intézményi ex libris* a Nagyzerindi Községi Könyvtár könyvjegye könyvvel, bagollyal.

Brittich Erzsébet *saját nevére* is készített ex libriseket, ún. ipse fecit lapokat, például *Simonyi József* óbester alakjával, akinek tiszteletére emlékházat állítottak fel *Simonyifalván*.

Az ex librisek nemzetközi jellegét mutatja, hogy jelentős részük külföldi pályázatokra készült, például a *Lu Xun* kínai író nevét viselő sanghaji Lu Xun Múzeum, ill. az ottani Ex libris Múzeum számára. Az aradi Tóth Árpád Irodalmi Kör egyik alapító tagja, *Szántó György* (1893–1961) író születésének 120. évfordulójára készült alkotás bekerült a sanghaji nemzetközi kiállítás katalógusába is. Brittich Erzsébet szerepelt a lengyel Gliwicze város, a spanyol ex libris társaság és Contratalla galéria (Tarragona) Don Quijote-pályázatán, a németországi Kronachban Goethe–Schiller, Cranach–Dürer témákkal. Utóbbiak *Herbert Schwarz*, a kronachi könyvtár nyugalmazott igazgatója részére készült ex libriseken szerepelnek, a nagy költőkre, képzőművészekre emlékezve elsősorban portréjuk bemutatásával. Amikor Gdansk építésze volt a téma, a kiállítás

kurátorai a lengyel *Pawel Adamowicz* ügyvéd, politikus és *Jan Kozłowsky* voltak, ők is a témába illő ex librist kaptak.

Végül hadd zárom a bemutatást egy személyes élménnyel, azzal, hogy én miként ismerkedtem meg Brittich Erzsébettel. Ezt ex libris kutatói munkásságomnak köszönhetem. 2015 folyamán kerestem meg Erzsébetet a több mint 1000 ex librist bemutató Ex libris és képkultúra c. képes album készítése közben, mely szerkesztésében 2016 elején jelent meg munkahelyem, az Országos Széchényi Könyvtár és a Kossuth Kiadó közös kiadásában. Ebben a tematikusan

rendszerített könyvben a művésznő Kálvin-ábrázolását szerepeltettem, mellyel én egyébként már 2009-ben találkoztam a debreceni I. Nemzetközi Ex libris és Kisgrafikai Kiállításon. Ilyen jellegű tehát a mi ismeretségünk, mely újabb példája annak, az ex libris hogyan köthet össze egymástól távol élő embereket, művészetkedvelőket. Körülnézve a teremben, a kiállított linómetszetek, tájak, épületek, arcképek legyenek egy ismerkedés részei egy sokoldalú művész, Brittich Erzsébet munkásságával. Hiszen a képek sokasága – ahogy a képzőművész-költő maga is megfogalmazza *Rejtelmek* c. versében – „...előhossa mindazt / mi el van feledve rég/s a lélek rejtelve / mint egy búvópatak / a felszínre törve / mint habzó zuhatag /bugyog kristálytisztán / és sallangmentesen / jön szivárvány hídján / ballada-tömören.” (Brittich Erzsébet: *Rejtelmek*)

Köszönöm a figyelmet!

Vasné dr. Tóth Kornélia

Brittich Erzsébet linómetszete, X3 (2016), 124×104

KIEGÉSZÍTÉS KOPASZ MÁRTA GRAFIKAI ALKOTÁSJEGYZÉKÉHEZ

(összeállította Rác Mária és Bakacsi Lajos)

variációk

opus		név (felirat)	ábraleírás	techn.	méret	év
1	mv	Ábrahám professzor könyvtárából		X3	135×105	
10	szv	szöveg nélkül	nő madárral, szegedi Dóm, Múzeum	X3	110×90	
61	szv	PF Kopasz Márta Szeged	földgömbön álló nő madárral	X3	115×53	
61	szv	Ex libris Pap Piroška	földgömbön álló nő madárral	X3	125×65	
86	szv	József Attila Tud. Egy. Szeged	Háromkirályok	X3	135×95	
37	mv	Ex libris Korom Rita		X3	210×145	
96	szv	Pf dr. Krier Rudolf	böghőhajón fekvő nő	X3	50×135	
157	mv		olvasó nő	X3	85×82	
95	szv	szöveg nélkül	balra néző gyermekét emelő anya	X3	210×180	
76	szv	szöveg nélkül	ikerlányok könyvvel, madárral	X3	105×130	
57	szv	szöveg nélkül	lófarkas lány	X3	43×80	
73		szöveg nélkül	női fej virággal	X3	79×57	

ex librisek

184	M	Bencsik Irén és József könyve	postakocsi	X3	50×65	1943
185	M	Czövek István és Leona	vár, Szent Erzsébet	X2	63×68	1942
186		Ebergényi Tibor dr.	könyvön mell	X3	95×75	
187		Eger, Megyei könyvtár	város épületei	X3	95×58	
188	M	Fejér Gyula dr. könyve	két lány rózsák között	X2	85×75	
189		Galambos Ferencék könyve	madár	X3	92×47	1969
190	M	Helga könyve	Nofertiti	X2	49×32	
191		Jáki Gyula dr. könyve	kalapos taláros könyvvel	X2	50×40	
192	M	Kopasz Márta könyvei 1939	női, férfi arc	X2	67×50	
193		Kovács Károly dr. könyve	gyümölcsfa, leány	X3	138×77	
194		Kovács Mária dr. könyve	szívben paragrafus, könyv	X2	68×51	
195	M	Lugosi Gabi kiskönyvtára		X2	49×40	1938
196		Márta Ágnes könyve	tacsi kutya	X3	45×50	
197	M	Neder Dániel könyve	kéményt falazó	X2	66×46	
198		Szabó Eszter	könyv, Dömötör torony, Dóm	X3	86×57	

alkalmi grafikák

199	M	Dinnyés Éva és Huszák István dr. esküvője 1939. júl. 1.		X2	90×70	1939
200	M	Húsvéti üdvözlét		X3	100×130	1974
201	M	Merry Christmas „Paprika”	magyaros emberpár szívvvel	X2	55×70	1938
202	M	Olgiám 1939. V. 2.	angyal szívvvel	X2	42×39	1939
203	M	BUÉK Kopasz Márta 1942	emberpár	X2	87×80	1942
204	M	Újévi üdvözlét		X3	150×200	1965
205	M	Üdvözlő Kopasz Márta 1940	két akt	X2	95×78	1940
206	alk	Meghívó	emberpár, Algyő-Szeged szimbólumok	X3	80×110	
207	alk	Meghívó	táncoló emberpár	X3	60×45	
208	alk	Rotary Club Diperegia	két taláros földgömbbel	X3	95×72	1973
209	alk	Szeged	lófarkas hajú, ülő anya gyermekével	X3	95×75	
210	mv	Szeged	lófarkas hajú, ülőanya gyermekével	X3	140×115	
211	szv	Szegedi Madonna	lófarkas hajú, ülő anya gyermekével	X3	150×115	
212		Szeged, Fiant Fax Amor Laboris	Vénus, lobogó mécses	X3	173×90	
213		szöveg nélkül	barokk emberpár	X2	35×55	
214		szöveg nélkül	anya felemelt gyermekével	X3	142×135	
215	M	dr. Wagner Richard boldog Újévet 1940	leány, földgömb	X2	67×44	1939

szabad grafikák

216	M	„Dankó”	Napsugaras ház körül virágok, madár	X2	97×81	
217	M	Dóm tér		X3	210×120	1969
218	M	Dóm téri nézőtér		X3	240×240	1969
219	M	Emelkedés		X3	80×190	1974
220	M	Futura		X3	530×400	1974
221	M	Köszegi emlék		X3	160×120	
222	M	Leány		X3	200×170	1970
223	M	„Nagypéntek” Golgota	3 kereszt alatt feltámadt Krisztus	X2	85×76	
224	M	Papszentelési emléklap		X3	560×410	1979
225	M	Partizán lány		X3	150×120	1968
226	M	Portré	leányfej	X3	130×115	1974
227	M	Szegedi Tud. Egyetem 50 é. meghívó		X3	300×230	1971
228	M	Szegedi szellemiség	napsugaras házak, angyalok, halász	X3	310×210	
229	M	Szégyenpadon		X3	230×140	1969
230	M	Tömörkény Gimnázium tanárai		X3	380×570	1965
231	M	Ülő nő		X3	260×370	1971
232	M	Zsoltár I.	református templom	X3	240×170	1964
233	M	Zsoltár II.	Jeremiás könyve	X3	220×180	1964

M : Móra Ferenc Múzeum tulajdona

alk: alkalmi grafika

exl: ex libris

Pf: Újévi lap

mv: méret változat

szv: szöveg változat

Ez a kiegészítés Kopasz Márta grafikai alkotásjegyzéke 2006 kiadványhoz készült.

Köszönet azoknak, akik a tulajdonukban lévő, vagy a tudomásukra jutott, a kiadványból még hiányzó Kopasz Márta művekre felhívták a figyelmünket és segítették az összeállítást.

Kopasz Márta linómetszete, X3, 150×135

EMLEKTÁBLÁT AVATTAK KOPASZ MÁRTA SZÜLŐHÁZÁN

Vannak értékek, amelyek századokra meghatározzák egy közösség tevékenységének irányát és teljesítményeinek minőségét. Szeged város grafikai életének fejlődésében ilyen meghatározó személyiség volt Kopasz Márta festő- és grafikusművész munkássága. Ki volt nekünk, szegedieknek ez a páratlanul gazdag életművet ránk hagyó művésznő? Szegeden, (a mai nevén) a Dózsa György u. 9. számú házban, az építőmester édesapja emelte házban látta meg a napvilágot 1911. október 26-án. A századforduló elején emelt ún. piros iskolában, a Szent Erzsébet Gimnáziumban érettségizett. Édesapja korai halála után a nehéz sorsba került családból a tehetsége folytán a város havi 1000 pengős ösztöndíjával tanulhatott az Iparművészeti Főiskolán. Kiváló mesterei voltak. Kitűnő eredménnyel végzett, elnyerte a főváros 1000 pengős aktfestészeti különdíját is. A frissen diplomázott művész első szegedi kiállítását látva, Kogutovitz Károly professzor felhívta rá Buday György, az egyetem képzőművészeti lektorának a figyelmét. Buday 1939-ben Londonba költözött. Az egyetem Kopasz Mártát bízta meg a lektori feladatok ellátásával. A szegedi Tanárképző Főiskolára Vinkler László professzor hívta meg adjunktusnak. 1957-ben létszám leépítéssel általános iskolába került tanítani. A szegedi Tömörkény István (a volt Szent Erzsébet) Gimnáziumban megnyíló művészeti szakközépiskola grafikai tagozatának vezetésére Tápai Antal, a tagozat vezetője hívta meg. Ekkortól bontakozott ki és vált meghatározóvá az egyedülálló, a briliáns rajzi tudását erősítő és kiemelő, szinte csipkeszerű grafikai megjelenítése a képgrafika és az ex libris műfajában egyaránt. A briliáns rajzi megoldással megoldott figurái mellett, a kompozícióba illeszkedően mindig megjelennek a „palotás” Szeged, a szülőváros, az életét jelentő közösség jellemző épületei, a Dóm, az egyetem, a Dömötörtorony, a Tisza és a Mátyás-templom is.

A tanítás számára élethivatás volt. Büszke volt arra, hogy minden iskolafokozatban tanított élete folyamán. Volt tanítványai ma is szeretettel gondolnak vissza a vele töltött évek gazdag hozadékára. Az országban az első Kisgrafika Barátok Köre vidéki csoportját 1961-ben a lakásán alakította meg. Végleges helyünket, a munkához szükséges feltételeket és a kiállító helyünket is a barátként befogadó Somogyi-könyvtárban találtuk meg. Kopasz Márta integráló személyisége messze ható erővel fogta át a városi és a határon túli értékes grafikai törekvéseket. Szombat délutáni szalonján a művészek mellett matematikusok, építészek is megfordultak. Az Ő gazdag életművét ismerték el a „Szeged város díszpolgára” cím adományozásával 1997-ben.

Csoportunk 2011. május 20-án, Szeged Város Napján ünnepelte működésének 50. évfordulóját. Meghívásunkra a szegedi ex librist készítő 23 művész és a gyűjtők 300 grafikája a Kass Galériában került a tablókra. A Somogyi-könyvtárban a 27 kiállító vendég művész 275 grafikája mellett 35 jeles gyűjtő 260 lapját is megmutattuk. Külön tablókön mutattuk be elhunyt tagtársaink és a KBK megálmodóinak jeles lapjai. Összességében a kiállított közel ezer lap átfogó képet ad a magyar kisgrafika elmúlt 100 évének a fejlődéséről, gazdagságáról, híven tükrözve a társadalom mindenkori állapotát. Minden eredményünket a szegedi KBK csoportunkat létrehozó és vezető, majd tiszteletbeli elnökként felügyelő Kopasz Márta művésznőnek köszönhetjük. Halálát követően ezt a hagyományt kívánjuk követni.

Születésének 105. évfordulóján Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata, a Kisgrafika Barátok Köre Szegedi Csoportja kezdeményezésének helyt adott és emléktáblát helyezett el Kopasz Márta festő- és grafikusművész, Szeged díszpolgára szülőházán, a szegedi Dózsa György utca 9. sz. házon. Köszöntőt mondott Dr. Solymos László alpolgármester. Az életút főbb állomásainak ismertetését követően a művésznő grafikai munkáinak kiemelkedő jelentőségét méltatta a város képzőművészeti életében, amelyet a város Önkormányzata a Díszpolgári cím adományozásával ismert el. Az általa alapított kisgrafikai csoport félévszázados működése fontos láncszeme a városban folyó képzőművészeti nevelésnek. Kiállításainkkal, a tárlókban elhelyezett kisgrafikai anyagaikkal hozzájárulnak a város művészeti életének gazdagításához.

Emlékező beszédében Ürmös Péter, a Kisgrafika Barátok Körének elnöke a művészi életút mellett a grafika, ezen belül a kisgrafika, az ex libris jelentőségét méltatta. A kis méret nagy feladat elé állítja a művészt és a megrendelőt egyaránt. Mind a két félnél a magas fokú kulturális felkészültség az előfeltétele a lap elkészítésének. A művésztől a kívánt gondolatnak a kis méretbe történő megjelenítése erős koncentrációt, nagy rajzi felkészültséget és drámai erőt (vagy humort) kíván. Kopasz Márta művésznő lapjai egyediségükkel új szint és megoldási módokat hoztak képgrafikában és az ex librisben. Munkásságának jelentőségét összefoglalva megállapította: Márta néni alkotó módon járult hozzá a magyar grafika megújulásához. Neve és munkássága sokáig fémjelzte a magyar grafikát itthon és külföldön egyaránt. Sikeresen folytatta a Bordás Ferenc, Vadász Ferenc és a Buday György által megkezdett szegedi kép- és kisgrafikai hagyományokat. Az emléktábla avatásán közreműködött a Tömörkény István Gimnázium Leánykara. Vezényelt Dohány Gabriella.

Az avatást követően a Somogyi könyvtár I. emeleti folyóirat-olvasótermében IN MEMORIAM KOPASZ MÁRTA elnevezéssel a KBK szegedi csoportja megemlékezést tartott a művésznő tanítványi és munkásságának ismerői részére. Tandi Lajos, a SZEGED folyóirat főszerkesztője az életmű kiváló ismerője bevezető előadását követően több volt tanítványa emlékezett vissza tanári egyéniségének máig tartó hatására. A teremben felállított nagy kivetítőn közben folyamatosan jelentek meg kitűnő grafikai alkotásai. Ezek a megerősítő képi élmények drámai erővel jelenítették meg páratlanul érdekes és bravúros megformálásaiban egyedül állóan értékes életművet. Rác Mária, a csoport vezetője a grafikai lapok jellemzőinek értelmezése mellett, archív fotókon a barátai és a tanítványai körében is bemutatta Márta néniét. Zenei József az életút néhány érdekes epizódját emelte ki. A megemlékezés az értékek megőrzésének fontosságára hívta fel a figyelmet, amelyekre a következő nemzedékek munkája épül.

Dr. Zenei József

HÍRES GYŰJTŐK KÖNYVJEGYEI AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRBAN

JELENSIK SÁNDOR

A hódmezővásárhelyi születésű Jelensik Sándor (1926–1999) magyar-történelem, majd könyvtár szakos végzettségeket szerzett. 1953 és 1957 között a hódmezővásárhelyi Csongrád Megyei Könyvtár igazgatóhelyettese, 1958-tól 1962-ig a veszprémi Eötvös Károly Megyei Könyvtár csoportvezetője, majd 1962 novemberétől 1986-ban történt nyugdíjazásáig a pápai Jókai Mór Városi Könyvtár igazgatója volt.¹ Több kötetet is szerkesztett: A veszprémi megyei könyvtár évkönyve 1961 (Veszprém, 1962), Vajda Péter emlékére: halálának 125. évfordulójára (Pápa, 1971) stb.

Andraskó Károly linómetszete, X3, 90×58

Andraskó Károly linómetszete, X3, 80×100

Több mint húszéves igazgatósága alatt központi szerepe volt a pápai könyvtár szellemi arculatának kialakításában. Szoros kapcsolatot épített ki a Tudományos Ismeretterjesztő Társulattal és a Jókai Körrel, utóbbi fontos irodalmi-művészeti tevékenységet fejtett ki. Kezdeményezésére számos író-olvasó találkozót, kiállítást rendeztek a könyvtárban, így népszerűsítve többek között az ex libris, a kisgrafika és a bélyeg műfaját. Az ilyen jellegű tárlatokat már csak a kis helyigény is indokolta. Az első kisgrafika kiállítás 1969-ben nyílt *Mai magyar és nemzetközi ex-libris művészet* címmel. 1972-ben *Mai magyar ex librisek*, 1973-ban *Exlibris-kiállítás az első Balatoni Kisgrafikai Biennálé anyagából* címmel mutattak be tárlatot.² Az 1975-ös év kiemelkedő jelentőségű volt e téren, február 24-én *Mesko Anna és Póka György*, április 24-én *Fery Antal*, június 2-án *Andraskó Károly*, október 13-án *Menyhárt József* grafikai kiállítása volt megtekinthető.³

Andraskó Károly linómetszete, X3, 40×40

Jelensik Sándornak nagy szerepe volt a pápai-veszprémi Kisgrafikai Galéria létrehozásában 1976-ban. A pápai Jókai Mór Városi Könyvtár és a veszprémi Eötvös Károly Megyei Könyvtár által rendezett tárlatokhoz katalógusokat⁴ is kiadtak a Kisgrafikai füzetek sorozatban, a következő kortárs grafikusokról: Nagy László Lázár (1976), Várkonyi Károly (1976), Sterbenz Károly (1976), Tellinger István (1977), Bordás Ferenc (1977), Drahos István (1977), Kőhegyi Gyula (1978), Stettner Béla (1978), Bognár Zoltán (1978), Szilágyi Imre (1979), M. Kiss József (1979), Takács Dezső (1979) stb. Ezek a veszprémi Poór Ferenc sorozatszerkesztésében, több esetben az ő anyagából jöttek létre. Poór ekkoriban a Veszprém Megyei Művelődési Központ igazgatója, majd az Országos Oktatástechnikai Központ (OOK) vezető munkatársa volt, jeles ex libris gyűjtő.

Andraskó Károllyal a grafikáiból rendezett tárlat révén is kapcsolatba kerülhetett Jelensik Sándor, mindenesetre szá-

mos, a nevére szóló ex librist rendelt tőle, mint ezt az Országos Széchényi Könyvtár állománya is igazolja (Exl.J/58–61 jelzetten). Ezekon városrészletek, tájbrázolások láthatók, a luganói XVII. Nemzetközi Ex libris Kongresszusra a szép fekvésű Luganói-tó ábrájával. A feleség, Jelensik Sándorné ex librisén könyv, virág motívumai szerepelnek (Exl.J/62).

A pápai könyvtár adta ki Andraskó Károly *Pannonhalma* (1988) c. minikönyvét,⁵ mely a grafikus és a könyvtár későbbi jó kapcsolatát is bizonyítja. *A Pápai Nyomda dolgozóinak ex librissei* c., Andraskó minilibrisait tartalmazó kötethez Jelensik írta a bevezetőt.⁶ A pápai nyomda dolgozói e könyv elkészítésével emlékeztek Huszár

Andraskó Károly fametszete, X2, 65×45

Gál prédikátor, vándornyomdász halálának 400. évfordulójára. Az első pápai nyomdát, mely 1575-től működött, fia, Huszár Dávid alapította.

Jelencsik Sándor 1999-ben hunyt el, róla Varga Béla írt nekrológot a Pápai Hírlap az év június 29-ei számában. A pápai könyvtár azóta is fontos szerepet tölt be az ex libris műfaj ápolása és népszerűsítése terén, e vonatkozásban Jelencsik példája napjainkban is követőkre talált.

Vasné dr. Tóth Kornélia

1 KÖSZEGFALVI Ferenc: *A Csongrád Megyei Könyvtár Hódmezővásárhelyen (1952. december 21 – 1972. december 31.)*, Csongrád Megyei Könyvtáros, 2002., 1-4. sz., 8., http://www.sk-szeged.hu/c/document_library/get_file?uuid=15e95406-c60a-4509-88cf-30a48d17c305&groupId=10157 és Jelencsik Sándor, In. *Pápai arcképcsarnok*, http://www.jmvp.papa.hu/arckep/jelencsik_sandor

2 JELENCNIK Sándor: *Irodalmi rendezvények a pápai Jókai Könyvtárban 1961-1985* (Függelék), In. MÉSZÁROS Erzsébet – MÉSZÁROS NÉ STENGER Katalin – VARGÁNÉ SIPOS Terézia: *A pápai Jókai Mór Városi Könyvtár története 1952-2002*, Jókai Mór Városi Könyvtár, Pápa, 2002., 178-179. (A továbbiakban: JELENCNIK 2002)

3 JELENCNIK 2002. i. m., 179.

4 *Kisgrafikai Galéria, Kisgrafikai füzetek* sorozat kötetei (két sorozat, kiadó: Eötvös Károly Megyei Könyvtár, Veszprém, ill. Jókai Mór Városi Könyvtár, Pápa), 1976-.

5 HERMANN István: *Tizenöt esztendő a kulturális intézményi vállalkozás területén*, In. MÉSZÁROS Erzsébet – MÉSZÁROS NÉ STENGER Katalin – VARGÁNÉ SIPOS Terézia: *A pápai Jókai Mór Városi Könyvtár története 1952-2002*, Jókai Mór Városi Könyvtár, Pápa, 2002., 101.

6 ANDRUSKÓ Károly: *A Pápai Nyomda dolgozóinak ex librisei*, Veszprém M. Ny., Pápa, 1979.

AZ EX LIBRIS 100 ÉVE KEREK ÉVFORDULÓKON (1906-2006)

110 éve (1906)

Katona Gábor (1906-1998) esztergomi ügyvéd, híres ex libris gyűjtő születési éve.

Szigeti István (1906-1981) budapesti érem-, kisplasztika- és ex libris gyűjtő, a Kisgrafika Barátok Egyesületének egyik alapító tagja születési éve.

Illyés Sándor László (1906-1978) jogász, ex libris gyűjtő születési éve.

Szűcs Pál (1906-1969) grafikus születése.

Borsos Miklós (1906-1990) grafikus, szobrász születési éve.

Karl Emich Gf. zu Leiningen-Westerburg (1856-1906) művészettörténész, heraldikus halála. A század eleji Németországban Leiningen grófnak volt a legnagyobb ex libris gyűjteménye.

100 éve (1916)

Haranghy Jenő (1894-1951) ez évtől az Iparművészeti Iskola tanársegéde lett (1918-tól rendes tanára). Művei ekkortól szerepeltek kiállításokon.

A Szent György Céh megjelentette *Forbát Alfréd: 10 ex libris* c. munkáját (1916) 100 számozott példányban.

Petrik Albert (1877-1916) építész, művészeti író halála.

A nürnbergi *Germanisches Nationalmuseum* az özvegytől felvásárolta Leiningen-Westerburg Károly kb. 38 ezres ex libris gyűjteményét.

Ekkor rendezték az első jelentős ex libris versenyt *Mexikóban*.

90 éve (1926)

Ez évben született *Szász Endre* (1926-2003) festő, grafikus.

Ekkor született *Jelencsik Sándor* (1926-1999) könyvtáros, a pápai Jókai Mór Városi Könyvtár igazgatója, ex libris készítő, számos ex libris kiállítás szervezője és *Tibold Gábor Attila* (1926-1994) bencés szerzetes, egykori pápai, lázi lelkipásztor, a pannonhalmi Bencés Főapátsági Levéltár könyvtárosa, majd igazgatója, bélyeg-, szentkép- és ex libris gyűjtő. Ugyancsak ez évben született *Körösi Lajos* (1926-2010) főkönyvelő, ex libris gyűjtő a Heves megyei Nagykökényesen.

Ekkor jelent meg *Lyka Károly: Új grafikák* c. tanulmánya, melyben a fiatal grafikusnemzedék stílustörekvéseiről ír.

A Tíz magyar rézkarc c. mappa kiadása, az alkotók közt Zádor István, Conrad Gyula, Varga Nándor Lajos.

A Kút c. művészeti folyóirat megjelenése (1926-27), a Képzőművészek Új Társasága (KÚT) kiadásában.

Vladimir Rudolf Kopilov (1926-) orosz tipográfus, grafikus, ex libris készítő születési éve.

80 éve (1936)

Gábor Dénes (1936-) erdélyi könyvtáros-bibliográfus, szakíró, szerkesztő, könyv- és ex libris gyűjtő és *Nagy István* (1936-) ex libris gyűjtő, az egri csoport titkára születési éve.

Staihl Andor (1877-1936) gépészmérnök, szabadalmi bíró, a MEGE (Magyar Exlibris Gyűjtők és Grafikabarátok Egyesülete) tagja, jeles ex libris gyűjtő halála éve.

Ekkor jelentette meg *Vadász Endre* grafikus második alkotásjegyzékét dr. Lustig István, német nyelven: *Oeuvre-Katalogen ungarischer Exlibris-künstler. I. Vadász Endre*. (Redigiert Lustig István, Verein Ungarischer Exlibris-sammler und Graphikfreunde, Szeged, 1936).

A szegedi Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtárban található ex libris gyűjtemény létrejöttét 1936-ban két neves magyar gyűjtő: Pinterits Tibor és Lustig István adománya alapozta meg.

Ez évben született *Tasi Miklós* (1936-) hajdúszoboszlói pedagógus, a KBK tagja, aki a hajdúszoboszlói Boeszkai Múzeum képzőművészeti gyűjteménye számára 2400 darabos grafikagyűjteményt ajándékozott.

Ekkor szűnt meg a *Magyar Exlibris* című folyóirat (1935-36, szerk. Nagy József).

A francia *Ex libris Egyesület, az AFCEL* (Association française pour la connaissance de l'ex-libris) alapítása (1936), jelenlegi formájában 1945-ben jött létre.

70 éve (1946)

Ez évben született *Tettamanti Béla* (1946-) grafikus, karikaturista.

Ekkor született a sárvári *Kondics József* (1946-) ex libris gyűjtő.

Sinkovits Péter költő, műfordító, újságíró, szerkesztő születési éve. Számára a szintén zentai Andruskó Károly készített ex libriseket.

Gianni Mantero 1946-ban megalapította és sokáig vezette az olasz ex libris egyesületet, a *BNEL-t* (*Bianco e Nero Ex Libris*).

A holland ex libris társaság, a *De Nederlandse Vereniging voor Exlibris en andere Kleingrafiek* (Exlibriswereld) 1946-ban alakult. Negyedévente megjelenő folyóirata az *Exlibriswereld*. Központja: Groenekan, honlapja: <http://www.exlibriswereld.nl>.

1946-ban jött létre az első finn ex libris társaság, a *Suomen Exlibrisyhdistys*, Helsinki központtal. Az ennek nyomdokain szerveződő újabb társaság, az *Exlibris Aboensis* 1992-ben alakult.

Ekkor született *Adrzej Waclawczyk* lengyel grafikus, ex libris készítő.

60 éve (1956)

1956-ban *Réthy István* összehívta az akkor ismert ex libris gyűjtőket a Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége helyiségébe, és a szövetség egyik szekciójaként tervbe vették az ex libris gyűjtők szakosztályának megalakítását, ám ennek létrejötte több okból még évekig váratott magára.

Ürmös Péter grafikusművész, tanár, művészeti szakíró születési éve.

Kisgrafikai párbaj kezdete *Draho István* és *Nagy Árpád* között (1956–1958).

Jeges Ernő (1898–1956) és *Barta Ernő* (1878–1956) festő, grafikusok halála.

Lippóczy Norbert 1956 decemberében megalapította a *Tarnówi Bem József Magyarbarát Társaságot*, amely az elkövetkező évtizedekben a magyar–lengyel történelmi és kulturális kapcsolatok több ezer tárgyi emlékét, dokumentumát gyűjtötte össze, köztük ex libriseket.

Zbigniew Dolatowski (1927–2001) lengyel építészmérnök, autodidakta grafikus 1956 óta foglalkozott komolyabban ex libris készítéssel.

Oriol M. Divi (1924–2013) 1956-ban lépett be a montserrati bencés kolostorba. Itt sajtátította el a rajzolás és a metszés technikáját, főként fametszetű ex libriseket alkotott.

A külföldi ex libris egyesületek közül ez évben alakult meg az *APEL* (Associação Portuguesa de Ex-Libris, Portugália) és a *PGDKB* (Pirckheimer-Gesellschaft im Deutschen Kulturbund, Német Demokratikus Köztársaság).

50 éve (1966)

Szigethy István (1891–1966) festő- és grafikusművész halála.

Az Országos Széchényi Könyvtár kiállítása *Diskay Lenke* (1924–1980) kisgrafikáiból.

Megjelent *Romváry Ferenc: Az ex libris története* Pécsen c. műve.

Az 1966-os, XI. Nemzetközi Ex libris Kongresszuson Hamburgban az ex libris szervezetek nemzetközi összefogására megalakult az *Ex libris Egyesületek Nemzetközi Szervezete*, a *FISAE* (*Fédération Internationale des Sociétés d'Amateurs d'Exlibris*), mely szervezethez a magyar egyesület azonnal csatlakozott.

Edward Grabowski (1904–1966) lengyel grafikus halála.

Lengyelország ekkor ünnepelte 1000 éves fennállását, ekkor indították be az „Ezer új iskolát Lengyelországnak” nevű mozgalmat, melyhez a lengyel grafikusok azzal csatlakoz-

tak, hogy az új iskolák könyvtárai részére díjtalanul ex librist készítettek.

Mai lengyel ex libris címmel ex libris kiállítás a budapesti Lengyel Kultúra Házában.

Emil Bebler (1883–1954) özvegye 1966-ban a svájci Zentralbibliothek Zürich könyvtárának ajándékozta férje ex libris gyűjteményét: 1963 ex librist és 218 duplumot.

Megjelent *J. Ny. Minajev* orosz ex libris gyűjtő és szakíró a korabeli szovjet ex libris művészetéről átfogó képet adó műve: *Ekszlibrisz szovjetszkij hudozsnyikov* címmel.

40 éve (1976)

Botka Miklós (1876–1941) grafikus, ex libris készítő születésének centenáriuma.

Menyhárt József (1901–1976) grafikus, „Debrecen krónikása” és a Dél-Afrikába kikerülő *Kónya Sándor* (1891–1976) grafikus halála.

Lippóczy Miklós (1913–2004) jogász, gyűjtő szőlős-boros ex libriseinek kiállítása Szegeden.

Szovjet grafikusok ex librisei és kisgrafikai címmel kiállítás a Derkovits Gyula Művelődési Központ Hírlapolvasójában, Leninvárosban.

XVI. Nemzetközi FISAE Ex libris Kongresszus Lisszabonban (Portugália).

III. Országos Kisgrafika Találkozó Pécsen.

30 éve (1986)

Martyn Ferenc (1899–1986) szobrász, festő, grafikus, *Debreczeni László* (1903–1986) erdélyi művelődéstörténész, grafikus és *Gál Ferenc* (1913–1986) bélyegtervező, ex libris készítő halála.

Ez évben halt meg *Kopp György* (1930–1986) szerencsi ex libris gyűjtő, akit rokoni szálak fűztek Fery Antal grafikushoz, vele számos könyvjegyet készíttetett a saját részére.

Semsey Andor (1917–1986) jogász, művészettörténész, művészeti szakíró, ex libris gyűjtő, a KBK egyik vezetője, 1975–84 között a Kisgrafika folyóirat szerkesztője, 1968–70-ig a FISAE elnöke halála.

Ekkor hunyt el *Pastinszky Miklós* (1914–1986) művészettörténész, gyűjtő, aki a MEGE, majd a KBK tagjaként négy évtizeden át gyűjtött kisgrafikát.

Megújult az olasz ex libris egyesület, *Associazione Italiana Ex Libris* (AIE) néven.

1986-tól létezik független szervezatként a holland ex libris társaság, a *De Nederlandse Vereniging voor Exlibris en andere Kleingrafiek* (Exlibriswereld), mely 1946-tól 40 évig a World Library Association részeként egzisztált.

A hollandiai Utrechtben rendezték ez évben a XXI. FISAE Nemzetközi Ex libris Kongresszust.

20 éve (1996)

Kovács József (1915–1996) nyomdász, ex libris gyűjtő, a pécsi KBK titkára halála.

Lippóczy Norbert (1902–1996) magyar születésű tarnówi mezőgazdasági mérnök halála.

A pécsi kisgrafika kör folyóirata, az *Ex libris–Kalligráfia* megszűnése.

1100 éves magyar népművészet címmel a KBK millicentenáriumi pályázata.

XVI. Országos Kisgrafikai Találkozó Budapesten, 1996 augusztusában.

Hazánkba látogatott *Gerard Gaudaen* (1927–2003) belga grafikusművész, fametsző, professzor, a Flamand Tudományos, Irodalmi és Szépművészeti Akadémia elnöke, a belga grafikai egyesület, a Grafia alapítója, a sint-niklaasi Nemzetközi Ex libris Centrum létrehozója.

XXVI. FISAE Nemzetközi Ex libris Kongresszus Chrudimban, Csehországban. Ezen rekord nagyságú volt a résztvevők száma: 31 országból 521 fő vett részt, legtöbben a Cseh Köztársaságból.

German Ratner (1933–1996) orosz képzőművész, díszlettervező, grafikus, festő halála. Az 1960-as évek első felétől kezdett ex libriseket alkotni.

Ladislav Vlodek (1907–1996) cseh grafikus, festő, szobrász, illusztrátor halála.

10 éve (2006)

Megjelent Szeged híres festő- és grafikusművésze, *Kopasz Márta grafikai alkotásjegyzéke*, benne kisgrafikák, ex librisek, alkalmi és szabad grafikák. A szerkesztők: Rác Mária és Bakacsi Lajos.

Meghalt *Szj Rezső* (1915–2006) református lelkész, író, könyvtáros, könyvkiadó, ex libris gyűjtő és *Pittmann László* (1943–2006) szombathelyi tanár, műgyűjtő.

XXXI. FISAE Nemzetközi Ex libris Kongresszus Nyonban, Svájcban.

Meghalt *Dr. Axel Leier* (1924–2006) német fogorvos, cottbusi ex libris gyűjtő, gyűjteménye a cottbusi Városi Múzeumban és a Berlieni Állami Könyvtárban található. 1981-től a magyar Kisgrafika Barátok Köre tagságába is belépett.

Vasné dr. Tóth Kornélia

ELHUNYT OSWIN VOLKAMER (1930-2016)

GRAFIKUS, RÉZ- ÉS ACÉLMETSZŐ MŰVÉSZ

Bocsássák meg nekem, hogy személyes gondolataimmal kezdem.

Antoon Vermeylennel az évi szokásos ex libris találkozón voltunk Gütersloh-ban. A zajos teremből sétálni indultunk. A parkban szembe, alacsony kerek fejű mosolygós ember közeledett. Már messziről integetve siettek egymás felé, egymás vál-

Oswin Volkamer (D) rézmetszete, C2, op. 19 (1991), 75×75

Oswin Volkamer (D) rézmetszete, C2, op. 27 (1972) 67×64

lát lapogatva örvendeztek a régi ismerősök. A flamand német és a szász német csuda érdekesen keveredett. Így ismertem meg a legszebb NDK-s bélyegeg metszőjét.

Tübingiában, Helmsgrünben született 1930. október 4-én. Litográfusként 1951–52-ben kezdte pályáját, de hamarosan új tanulmányokba fogott, és beiratkozott a Könyvművészeti és Grafikai Főiskolára Lipcsebe, ahol 1958-ban diplomázott. Professzora a nürnbergi születésű Heinrich Ilgenfritz volt, aki rendkívüli adottságait értékelve készségeit finomította a kisméretű réz- és acélmetszetek készítésében. Így lett 1958–1964-ig megbecsült tervezője és metszője számos pénzjegyeknek, bankpapírnak, valamint több mint 2862 bélyegnek.

Alkotott alkalmi grafikákat, úgy mint üdvözlőkártyákat, újévi kívánságokat, városi látképeket, természetesen büszkén metszette Lipcse, Halle, Görlitz, Cottbus, Kronach, Ludwigsstadt és megannyi német város képét (100). Készített portrékat, mint Johann Wolfgang von Goethe, Friedrich Schiller, Rainer Marie Rilke, Johann Sebastian Bach, Lucas Cranach, id. Ernest Hemingway (40), valamint ezek kombinációit. Jó példa erre Carl Maria von Weber portréja mögött az impozáns Drezdai Operaházzal. Több mint 300 ex librisének örülhet a gyűjtők társasága szerte a világon. Itt szeretném megjegyezni, milyen kivételes is az ex libris a művészetek között. A megrendelő úgy fejezi ki önmagát, hogy a művészt különleges

alkotásokra serkenti. Vagy amikor az alkotó önmagának címezi a grafikát, egy másik művészt tisztelve. 1964-től szabad művészként alkot.

Oswin Volkamer precizitása csak Albrecht Dürerhez fogható. Tiszta vonalvezetése, az apró részletek finomsága, az egyszerűnek tűnő harmónia a motívumok megválasztásánál. Feliratainak betűtípusai mindig szervesen alkalmazkodnak a stí-

Oswin Volkamer (D) rézmetszete, C2, op. 89 (1980) 70×50

lushoz és a tartalomhoz. Nem csoda, ha megbízói versengenek munkáiért városában, Lipcsében, és Japántól Bosztonig, Frederikshavntól Melbörnig.

2004 decembere óta telepítette műveit Berlin Városi Könyvtárába. Itt értő kezek fogadták, rendszereztek hatalmas opusát. Grafikák, ex librisek, rajzok papírra, porcelánra, akvarellekre, bank- és értékpapírok, szakmai, megbízói levelezések. Könyvekhez való vonzalma szintén számos értékes kötettel gazdagítja a közkinccset.

2016 év első felében elhunyt. Művei azonban köztünk élnek.

Horváth Hermina

Oswin Volkamer (D)
rézmetszete, C2,
op. 284 (2006) 62×32

EDELTRAUD HINKE

Oswin Volkamer (D)
rézmetszete, C2,
op. 102 (1981) 50×32

HÍREK

Magyar szabadságharcok és forradalmak '56. címmel nyílt kiállítása a KBK-nak Budapesten, a Horánszky u. 13-ban (H13) 2016 szeptemberében. Megnyitotta Ürmös Péter elnök. A lapunk borítóoldalain látható két grafika is a kiállítás anyagából való.

2016. szeptember 8-án Dunaújvárosban a Hamburger Hungária Látogatóközpontban (Papírgyári út 42-46.) megnyílt a **Magyar Papírmúzeum**, benne a *Kalandoz papírtörténet* c. állandó kiállítás. Részletes cikkünket a következő számban olvashatják.

Építs hidat! Híd, ami összeköt! **Egy műgyűjtő világa** címmel rendezett kiállítást a Holló László Galéria Putnokon, **Imolay Lenkey István** irodalomtörténész, bibliográfus **75. születésnapja** alkalmából 2016 októberében.

2016. november 2-án **Vasné dr. Tóth Kornélia**, az Országos Széchényi Könyvtár tudományos kutatója, egyesületünk elnökségi, a Kisgrafika folyóirat szerkesztőbizottsági tagja, ex libris szakírónk **felvételt nyert a Magyar Tudományos Akadémia köztestületébe**, a Filozófia és Történelemtudományok osztályába. *Szakterülete:* 20–21. századi művelődéstörténet, exlibrisológia, modern ex librisek, helytörténet. *Főbb kutatási témái:* A moszkvai Rudomino Könyvtár hungarika ex librisei; Az ex libris mint a művelődéstörténeti kutatások forrása; Az exlibrisológia művelői, szakirodalma; Ex libris gyűjtők, gyűjtemények hazánkban és külföldön; Kultúra-tudomány-művelődés találkozása a 20–21. század ex libriseinek témavi-

lágában; Sárbogárd, Érd – helytörténeti kutatások; Sárbogárdi és országos diáknyelvi kutatások, szótárak. Önálló köteteinek száma: 19, ez ideig több mint 100 cikke, tanulmánya jelent meg szakfolyóiratokban, tanulmánykötetben. Részletes publikációs listája megtekinthető a Magyar Tudományos Művek Tárában (<https://vm.mtmt.hu>)

Gratulálunk Kornéliának, és sokoldalú kutatásaihoz további sok sikert kívánunk!

Palásthy Lajos

Buday György plakett Szegeden

A szegedi Szent Gellért templom bronz kapuját a helyiek „szegedi kis panteonnak” is nevezik. A templom 1975-ös felszentelése óta egyre szaporodnak a bejárati kapun azoknak a neves embereknek a plakettjei, akik valamilyen módon a templomhoz, vagy Szeged városához kötődnek. A plakettek alkotója Tóth Sándor, a Szegeden élő Kossuth-díjas művész. Szeptember 25-én, a templombúcsú ünnepén Dr. Buday György grafikus, fametsző művész plakettjét helyezték el a bronzkapun Tóth Sándor alkotóművész jelenlétében. Az ünnepi laudációt Dr. Barna Gábor néprajzkutató, a Szegedi Tudományegyetem egyetemi tanára, az MTA doktora mondta.

Buday György (1907–1990) alapította a Szegedi Fialatok Művészeti Kollégiumát, melynek szellemi és gyakorlati vezetője volt. Szerepe kisugárzott a XX. század művészi életére. Szeged környékén falukutatással is foglalkozott. A Szegedi Egyetem grafikai lektora volt, a Szegedi Szabadtéri Játékok egyik megteremtője. Könyvillusztrációkat készített többek között Arany János balladáihoz, Radnóti Miklós verseskötetéhez, Sík Sándor Advent című oratóriumához, Tamási Áron trilógiájához és néprajzi gyűjteményekhez. A Boldogasszony

búcsúja című kiadványával 1931-ben elnyerte „Az év legszébb könyve” díjat. 1949-ban Londonba emigrált. Itt alkotta meg 1970-72 között 25 magyar költő fametszet portréját a *The Poetry of Hungary* antológia számára. A Royal Society of Painters, Etchers and Engravers tagjai közé választotta. Hagyatékának egy része az Országos Széchényi Könyvtárba került.

dr. Miseta Mária

2016. november 4-én 16 órakor *Vértes Miklós* ex libris gyűjteményéből nyílt emlékkiállítás az ajkai Városi Múzeumban. A gyűjtő halálának 25. évfordulójára emlékeztek ezzel az ajkai KBK tagjai, emlékbeszédet mondott Tilhof Endre és Kundermann Jenő. Szavalatok is elhangzottak. A kiállítást Baranyai Ferenc grafikus irányításával jött létre. A budapestiek és az Országos Széchényi Könyvtár képviselőitében Vasné dr. Tóth Kornélia volt jelen a tárlaton.

2016. november 11-én a pápai Jókai Mór Városi Könyvtárban megnyílt *Baranyai Ferenc* „Ex libris kisgrafikai kiállítás”. A megnyitó beszédet ezúttal is Padné Szabó Mária tartotta. Egy csinos kis füzet is megjelent ez alkalomból: *Baranyai Ferenc: Nagy gondolatok kis képekben* címmel.

2016. november 13-án a **magyar nyelv napja** ünnepi galáján a Nyelvi esszék pályázat díjazottjaként vett részt *Vasné dr. Tóth Kornélia* a Pesti Vigadóban. Szöveg és kép diszkurzivitása az ex libriseken c. tudományos esszéje egyúttal bekerült az ünnepre megjelentetett Nyelvi esszék c. kötetbe (szerk. Balázs Géza – Minya Károly, Anyanyelvápolók Szövetsége – Inter Kft., Budapest, 2016., 153–156.).

2016. november 24–25-én rendezte meg **17. Tudományos Ülészakát az Országos Széchényi Könyvtár**, Fordítás–tolmácsolás–értelmezés címmel. Ezen Vasné dr. Tóth Kornélia „*Képbe formált költészet: egy Kosztolányi-vers ex librisen*” címmel ad elő. Illusztrálás során – a verbális médium képi médiumba való áttevődése, átírása, a képátvitel révén – az alkotó, a mű és a befogadó vonatkozásában összetett viszonyháló, értelmezési rendszer teremődik. Ezt vizsgálja az előadó Baranyai Ferenc 2016-os Kosztolányi-ex librise kapcsán, melyen az Októberi táj c. vers nyer képi megfogalmazást. Az ex libris születéséhez a háttérrel Kosztolányi Dezső születésének 80. évfordulója adta, a készítettő: Vasné Tóth Kornélia.

LAPSZEMLE

Művészet és Barátai 2016. 12. szám. Az „Ex libris és képkultúra” (2016, szerző: Vasné) kiadványt ismerteti Ürmös Péter, mely szöveg az Országos Széchényi Könyvtárban tartott bemutatón hangzott el. Csiby Mihályra emlékezik több cikk is. Vasné dr. Tóth Kornélia a 2016. február 10-én történt temetésen elhangzott megemlékező beszéde mellett „Találkozunk az örökkévalónál” c. cikkében Koltayné Zolder Klára a Corvin Művészklub tagjai nevében emlékezett meg róla. A Bak Péter festőművész rövid életrajzát adja Csiby Mihálynak, személyes élményein is keresztül.

A Debrecenben megjelenő, Vitéz Ferenc által szerkesztett **Néző•Pont** október-novemberi számában híradást ad Menyhárt József debreceni grafikus emlékkiállításáról, főleg

grafikai vázlatfüzetére alapozva. In memoriam Józsa János festő- és grafikusművészről (1936–2016) emlékezik meg egy meleg hangú cikkben, sok illusztrációval „Kurázi mint lét-élmény” címmel Vitéz Ferenc, aki a művészt személyesen is ismerte. „Józsa János Sík Sándor passióverseire komponált Keresztút c. tüzománc sorozata... olyan élményt kínál, mely a józsa életművet is felemeli oda, ahol most Józsa János lelke is megpihen. S talán a rá jellemző kurázi még azt is megengedi: a neki ártó és őt bántó embereknek végül megbocsásson...”

Palásthy Lajos

L'EX-LIBRIS FRANCAIS (www.afcel.fr) **2016. tavasz/nyár, 78. évf. 272. sz.**

A francia folyóirat terjedelmének nagy részét R. Saldo (1887-1950) grafikus, festő fametszeteinek, figurális és tájképes ex libriseinek szenteli, lapjait közli a róla szóló irodalom kíséretében.

F. Kuhlmann legutóbbi ex libriseit (2015-2016: opus 410-424), illusztrációkban is megismerhetjük. Bemutatják az Intaglio műhely tevékenységét, amit M. Martinescu és E. Hlodek alapított, a hagyományos grafikai eljárásokkal sokszorosított ex libris-művészet érdekében.

A krónika rovatban az aktuális külföldi folyóiratok címlapjait láthatjuk.

Emlékezés több, közelmúltban elhunyt művészre (A. Born, Z. Mezl, J. Darbot, R. A. Kleweta).

BOEKMERK 2016, 53. füzet

E füzetet Marián Komáček (1959) pozsonyi művész bemutatásának szentelték. Festői vénája határozza meg modern, vérbeli 20-21. századi ex libriseit, színes litográfiáit. Művészetét több hatás érte, így pozsonyi akadémiai mestere, A. Brunovsky, továbbá a brit expresszionista F. Bacon részéről, de még egyiptomi grafikai hatások is, hiszen 1997-ben Kairóban is megfordult. Impulzív egyéniség, a 20. század végére a figuratív expresszionizmustól eljutott az absztrakcióig. Kisgrafikai nagygrafikáinak stílusában fogantak, témájuk is hasonló. Komáčeket világszerte számon tartják az ex libris-művészetben, ugyanakkor sokoldalú művész, illusztrációk, bélyegek is fűződnek a nevéhez.

EXLIBRIS ABOENSIS 2016/3, 95. sz.

A heraldikus ex librisek specialistája, Pekka Heikkilä, tanulmányának 2. részét közlik.

Akár úti cél is lehet az ex librisek utáni bűvárokodás stockholmi antikváriumokban.

Mauri Päivinen designer ex libriseiről képekkel illusztrált ismertetést olvashatunk.

Regényes nyomozás az ex librisek történetében, az alkotó vagy tulajdonos személyét illetően, továbbá ismertetés arról, hogy a kisgrafika olykor a történelemben is fontos szerepet játszhat.

Harmadik részéhez érkezett Takács Gábor írása az erdélyi ex libris művészetéről; cikkét – a saját lapján kívül – többek között Karancsi, Radványi-Román, Torró egy-egy művével illusztrálja.

A szokásos tematikus válogatás most lúdtollakkal foglalkozik, itt látjuk illusztrálva Petry Béla egyik ex librisét is.

Ismét tájékozódhatunk a legfrissebb finn aukciós árakról.

Az utolsó lapon kínai ex librisekből állítottak össze egy csokorra valót.

Knižní Značka 2016/3

Több cseh grafikussal ismertet meg bennünket a lap, mint Petr Minka, Anna Khunová, Jana Boudová, Ota Janeček, Hana Krawcec, Eva Hašková stb.

A gyermekek részére kiírt galgócói ex libris pályázat legjobb lapjaiból láthatunk párat.

A legfrissebb irodalomból kettőt említünk: A. Audisio – L. Gallo közös munkája hegyeket ábrázoló ex libriséről készült, a Jiří Brázda életművéről kiadott kötet pedig a 2016-ban lezárult életművet tekinti át.

Nordisk Exlibris Tidsskrift 2016/2

Az előszóban felhívják a figyelmet arra, hogy az ex librisek komolyabb aukciókon is jelen vannak. A Dietrich Schneider-Henn aukciós ház 2016. június elején egy dél-német gyűjteményt árvezetett, amelyben szép számmal akadtak magyar ex librisek is. (Katalógusa on-line elérhető: schneider-henn.de)

Tematikus válogatás a szőlős-boros ex librisekből, köztük Nagy László Lázár, Fery Antal, Drahos István, Menyhárt József és Vén Zoltán egy-egy munkája.

Három művész bemutatása: M. Tuccelli, L. Löhmus és B. Göbler-Stiegler.

Nordisk Exlibris Tidsskrift 2016/3

Nagyon hasznos információ: a FISAE weboldalán külön felületen lehetett nyomon követni az aktuális ex libris eseményeket, versenyeket.

A virágos ex librisek között megtalálható tagunk, Nagy László Lázár lapja, valamint kiemelkednek a színes japán grafikák.

Két cseh művészt mutatnak be (J. Brázda, M. Hlinka), továbbá Hildegard és Wolfgang Pungs ex libris-gyűjtőket.

Exlibris NYT 2016/2

A dán ex libris-gyűjtők 2016. májusi összejelentéséről közöl beszámolót.

Exlibris NYT 3/2016/3

Főleg olasz kiadványok, katalógusok ismertetése az elmúlt tíz évből.

SELCEXPRESS Schweizerischer Exlibris Club 2016. augusztus, 103. szám

A címlapon, az ebben az esztendőben elhunyt L. Bednarik Manet emlékére készült színes ex librise látható.

Nemcsak magyar vonatkozása miatt érdekes H. Decker cikke: Umberto Eco: A rózsza neve c. művéhez kötődő két ex librist elemez, az egyik Vén Zoltán alkotása.

H. Thoma ex libris-művész egyik ex librisét külön megismerhetjük: barátjának, H. Thodénak készült, aki Liszt Ferenc egyik lányának, Cosima Wagnernek első házasságából született legidősebb lányát vette nőül.

Ex libris életművek bemutatása (H. Dahm, E. E. Ebner, A. Sachs).

Ex librisekkel, közte egy Vermes Júlia tagunk által rendelkezésre bocsátott ex libriszel emlékeznek meg a 400 esztendeje meghalt két zseniről: Shakespeare-ről és Cervantesről.

A lap végén visszatekintés a dadaizmus történetére.

Mitteilungen der Österreichischen Exlibris-Gesellschaft 2016/2. augusztus

A vezércikk H. Fronius ex libriseiről íródott.

Megjelent a DEG Évkönyve, a német ex libris társaság fennállásának 125. évfordulója alkalmából.

V. Suchánek kiállítása volt „Bartlhaus”-ban. A neves cseh litográfust a szocializmus idején mellőzték, de ennek ellenére kapcsolatai határokon átnyúltak, és élők maradtak.

Érdekesség: az afrikai oroszlánokat tanulmányozó, Elzát felnevelő J. Adamson fiatalon sokoldalú művészeti képzésben részesült, és készített ex librist is.

Dr. Claudia Karolyi ismerteti az ÖEG dokumentumainak rendjét az Osztrák Nemzeti Könyvtárban.

A kiállítások sorában magyar vonatkozású a „Bartlhaus”-ban megrendezett vidám ábécé kiállítás, amely Vermes Júlia gyűjteményéből adott válogatást. Ennek kapcsán kollektívájáról rövid ismertetést írt a gyűjtő. Gratulálunk a kiállításhoz!

The Nippon Exlibris Association Newsletter 2016. július 1., 165. szám

Az ex libris versenyeken több ízben sikeresen szerepelt Guilan Qui művészetének bemutatása.

Shoji Kozuka ex libris albumairól ismertetés.

A „tengerentúli” világ művészei közül Olga Kelenyikovárol olvasható összefoglalás.

Bayros ex libriseiből, illusztrált könyveiből két kiállítást is rendeztek Osakában.

Hazai kiadvány szemléje:

Takács Gábor: A szépség szolgálatában

Beszélgetések Somogyi Győzővel festészetéről, grafikáról, esztétikáról.

Magyar Napló, Budapest, 2016

Noha Somogyi Győző életművének töredékét jelentik ex librisei, e beszélgető-könyv mégis érdekes lehet a kisgrafika-barátok számára is, hiszen nemcsak a művekről, hanem alapvető művészeti kérdésekről, jelenlegi és közelmúltbeli ideológiákról, művészeti közfelfogásról is szó esik benne. Mindez közvetlen, közérthető stílusban, ám mégis a témák mélyére ásva.

Horváth Hilda

KÖNYVESPOLC**ÚJABB ADATOK, DOKUMENTUMOK
KÉKESI LÁSZLÓRÓL**

Amint arról korábbi lapszámainkban beszámoltunk, ifj. Kékési László már négy kötetet tett közzé *Apámról írták, mondták. Cikk, tanulmányok, beszédek* címmel. Az utóbbi kötetek anyagának összeállításához nagyban hozzájárult az interneten hozzáférhető dokumentumok feldolgozása, akár a mostaniéhoz is, ám ez kiegészült a különböző blogbejegyzések feltárással is. A szerző kitaró és következetes munkásságának eredményeként az idén megjelent az ötödik kötet. Mivel korábbi dokumentumokat is tartalmaz, a feldolgozás időhatára 1969-től 2014-ig tart.

Az ismertetés elejére kívánczik: a szerző a kiadványt édesanyja áldott emlékének ajánlja: 2014-ben hunyt el Kékési

Lászlóné, szül. Fésű Mária Magdolna, akiről a szerző meleg hangú emlékezése (*Magdika könyve*) szól, s amely lapunkban is megjelent. A *Simontornyai Hírek* és a *Tolnai Népijság* szintén részletesen idézi fel a „művész múzsájának”, Körünk tagjai által is jól ismert, kedves személyiségét. (Ehhez járul hozzá az őt megjelenítő három grafika is.)

A kiadványban 59 rövidebb-hosszabb cikket olvashatunk. Ahol Kékesi László neve előfordul, azt a dokumentumot (vagy részletét) a szerző idézi, lett légyen az hazai vagy külföldi kiadvány. A könyvek mellett csak néhány hazai folyóiratot említünk meg: *Bankó*, *Bélyegmúzeumi Szemle*, *Képes Újság*, *Kisgrafika*, *Könyvtáros*, *Magyar Krónika*, *Magyar Könyvszemle* stb. A cikkek közül mintegy 15 foglalkozik Kékesi László bélyegművészetével, kb. kétszer annyi grafikai-kisgrafikai munkásságával, míg a többi – tágabban kötődve művészetéhez – elsősorban életrajzi vonatkozású.

A következőkben csak röviden utalunk egy-egy témakörre. Több cikk foglalkozik a Szent Istvánt vagy egyéb jeles személyiségeket (Hermann Ottó, Türr István, Ybl Miklós stb.) ábrázoló bélyegekkel. Nikodém Gabriella *Kékesi László a Bélyegmúzeumban* című tanulmánya mellett külön említésre méltó Kékesi Lászlónak *A bélyegekről, azok tervezéséről* egykor elhangzott előadásának szövege.

Elsősorban Vasné Tóth Kornélia lapunkban közölt írásait idézve, vagy különböző kiállításokhoz kapcsolódva számos kisgrafikával szembesülhet az olvasó. Érdekes összeállításokat olvashatunk-láthatunk az orvosi vonatkozású és a bélyegképeket ábrázoló kisgrafikákról. A szerző és Rác Mária szegedi gyűjtő levélváltásaiból megtudhatjuk, hogy Kékesi László egy ex libris terve nyomán hogyan valósult meg a mű, örvendtes meglepetést szerezve a gyűjtők számára. Kékesi László grafikai munkásságának más területére ad betekintést – egy frontkatonai visszaemlékezés nyomán – a II. világháború alatt készült karácsonyi levelezőlap, vagy a Simontornyai Börgyár részére készített logó és emléklap... Az életrajzi vonatkozású írások közül számomra legemlékezetesebb, amelyikben a szerkesztő azt idézi fel, hogy édesapja – akinek be kellett fejeznie tanulmányait Sárospatakon, mert szülei nem tudták fizetni a költségeket – úgy járult hozzá a családi kasszához, hogy levelezőlapokat, bálí meghívókat, maszkokat készített, előbbieket testvérével kézbesítette. Több cikk szól a Pénzjegynyomda művészeiről, Kékesi Lászlónak Szarvashoz kötődő kapcsolatairól. Mesteréről, Márton Lajosról, egy interjúban emlékezik meg. A cikkhez számos esetben kapcsolódnak a szerző „recenziói”, kiegészítései: illusztrációk közlése, technikai jelölések, opus számok helyesbítése. Adatok bélyegekről, amelyek Kékesi László ceruzarajza (DEL) alapján készültek, vagy éppen egy borcímkeről, amelyen édesapja ex librisét használta fel az „illegitim” tervező.

A mintaszerűen tördelt, egyes szövegrészeket más-más tipográfiával megjelenítő, A4-es méretű, 155 oldalas kötet néhány híján 100 illusztrációt tartalmaz. Többségük színes: bélyegek, grafikák mellett kiadványok címlapjai is szerepelnek.

A kötet végén olvashatjuk az eddig megjelent 5 kötet tartalomjegyzékét, valamint a szerzőnek édesapjáról írt (nem számítva ezt a művet) 18 (!) könyvének jegyzékét: 22 év termését. Azt hiszem ezek után nem kell különösebben méltatni ifj. Kékesi László fáradhatatlan munkásságának – a továbbiakhoz a legjobbakat, sok örömet kívánva – érdemeit.

Arató Antal

EGYESÜLETI HÍREK

*Áldott szép karácsonyt
és boldog új évet kívánunk
minden kedves olvasónknak!*

Kiss Terézia hidegtű grafikája (C4), 110×90

2017. április 30-ig megtartjuk évi rendes közgyűlésünket. Ezt országos találkozóval is egybekötjük. A közgyűlés pontos időpontját, helyét és a napirendi pontokat következő számunkban közöljük. Kérjük tagjainkat, kísérjék figyelemmel.

*

Kékesi László rézkarca, C3, op. 8 (1959), 60×55

AUSZUG

Dr. Kornélia Tóth Vasné: Die Welt der Kleingraphik von Erzsébet Britttich, mit seltsamen Blick für Ex-Librisse

Der Text wurde in der Budapester evangelische Pfarre in Jahre 2016 – 29. Juni – erzählt. Ihre Ex-Libris Tätigkeit wurde für Transsylvanien betont, wo die Hauptrichtung die literarische–historische und volksstümmlicher Zug ist.

Mária Rácz – Lajos Bakacsi: Ergänzung zur Márta Kopasz Erschaffungsliste

Márta Kopasz ihre Erschaffungsliste wurde im Jahre 2006 ausgegeben, die Editoren waren Mária Rácz und Lajos Bakacsi.

Die Ergänzung nimmt die „unterwegs“ vorkommen Variationen, die Ex-Librisse, die gelegentliche und freie Graphiken vor.

Josef Zenei: Am Geburtshaus von Márta Kopasz wurde eine Gedenktafel aufgesetzt

Auf Initiative der Szegediner Gemeinde und die Szegediner Kleingraphikerfreunde wurde eine Gedenktafel am Geburtshaus der Graphikerin und Malerin Márta Kopasz aufgesetzt.

Das Haus steht in der Szegediner Dózsa György Str. 9. Sie ist eine Ehrenbürgerin von Szeged.

Dr. Kornélia Tóth Vasné: Sándor Jelencsik. Buchzeichen der berühmter Sammler in der Landesbibliothek Széchenyi

Sándor Jelencsik – bis er in Pension versetzt wurde – war er der Direktor der Pápaer Jókai Mór Bibliothek und Initiator zahlreichen Ex-Libris Ausstellungen.

Z. B.: Die Kunst der heutigen ungarische und internationale Ex-Librisse (1969), Heutige ungarische Ex-Librisse (1972)

Er war auch selbst Sammler, für ihm erschaffte Károly Andruskó mehrere Ex-Librisse.

Dr. Kornélia Tóth Vasné: 100 Jahre den Ex-Librisse in runden Jahresfeiern (1906-2006)

Die Verfasserin nimmt in 2 Jahren vorher in Leben gerufene Serie die aktuelle Erzeugnisse, das Geburt und Tode berühmten Personen und mit Zusammenhang dem Leben den Ex-Librisse vor.

Neben den ungarischen berichtet sie von den unterzeichnete ausländische Erzeugnisse auch.

Hermina Horváth: Oswin Volkamer

Die Verfasserin erinnert sich an den deutschen Kupfer und Stahlstecher, in Zusammenhang mit seinen Tode.

Er erschaffte zahlreichen Briefmarken, Geldscheinen, Bankpapiere, Begrüßungskarten, Ansichten und mehr hundert Ex-Librisse.

Nachrichten, Presseschau, Bücherregale, Vereinnachrichten

Леонид Николаевич Щетнев (Leonid Scsetnyev, RUS) grafikája,
40×56

SUMMARY

Dr. Kornélia Tóth Vas: Erzsébet Britttich's World of Small Graphics, with Special Regard to Ex-Libris

Her linocut exhibition was organized in the gallery of the Lutheran Church Congregation of Fasor, Budapest. She is a many-sided artist painting pictures, making medals of metal, carving wood and writing poetry. Her graphical works represent church buildings and landscapes of her Transylvanian homeland. She has designed a number of literary and historical themes on her bookplates. She has participated in several international ex-libris competitions.

Mária Rácz, Lajos Bakacsi: Addenda to the Oeuvre Catalogue of Márta Kopasz

A catalogue raisonné was published in 2006 edited by the authors of this supplementary communication. Items turned up in the meantime are listed under the headings of variations, bookplates, special occasion graphics and artistic graphics.

József Zenei: A Memorial Plaque Unveiled at the Birthplace of Márta Kopasz

On the 105th anniversary of her birth a commemorative tablet was placed at the native home (9 Dózsa György Street, Szeged) of Márta Kopasz graphic artist, painter and a honorary citizen of the city. The course of her professional life as artist, teacher and founder of the Szeged group of our society (KBK) is also described.

Dr. Kornélia Tóth Vas: Sándor Jelencsik in Famous Collectors' Bookplates Series at the National Széchenyi Library

Sándor Jelencsik (1926-1999) was a teacher and librarian. At his retirement he had serves as the director of the Jókai Mór Municipal Library of Pápa for more than twenty years. He was an initiator of several exhibitions of ex-libris, e. g. Contemporary Hungarian and International Bookplate Design (1969), Contemporary Hungarian Ex-Libris (1972), Bookplates from the First Small Graphics Biennial of Balaton (1973). He was a collector himself. Károly Andruskó created bookplates to his name. He also facilitated publishing mini-books.

Dr. Kornélia Tóth Vas: A Hundred Years of Ex-Libris on Round-Numbered Anniversaries (1906-2006)

This series was launched two years ago reviewing what happened a hundred and ten years ago, and each tenth of years since then, concerning Hungarian ex-libris producing and collecting. Births and deaths of noted persons, publications and congresses are highlighted. Some events of international scope are also referred to.

Hermina Horváth: Oswin Volkamer (1930-2016), Etcher and Steel Engraver

The author remembers meeting the artist. In his early years he was an honoured designer of banknotes, postal stamps in East Germany (GDR) He lived in Leipzig as a free artist from the mid-sixties. As a sought-after artist he created ca. 300 ex-libris mainly in copperplate depicting monumental buildings and portraits, sometimes combining the two. In some respects he was compared to Albrecht Dürer. He donated to his collection to the City Library of Berlin in 2004.

News, Press Review, Books, Society Matters

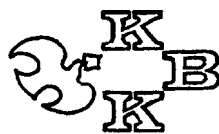
Balajti Károly grafikája, CAD, op. 554 (2016), 70×70

Fery Antal fametszete, X2/3, op. 822 (1972), 115×77

Antoon Vermeulen (B) grafikája, S3 (1986), 75×75

Antoon Vermeulen (B) linómetszete, X3 col, 90×60

Andrejs Māris Eizāns (litván) linómetszete, X3/4, op. 416 (1995), 90×40